
EUROPADOMSTOLENS DOMAR*

November 2024–januari 2025

Anna Rogalska Hedlund**

Europadomstolen använder sig allt oftare av pilotförfaranden enligt regel 61 i domstolens arbetsordning. Det möjliggör för Europadomstolen att avgöra ett vägledande fall och vilandeförklara resterande likartade fall i avvaktan på att den berörda staten vidtar åtgärder för att hantera dessa på inhemsk nivå.

*Ett exempel är pilotavgörandet *Wałęsa mot Polen* där Europadomstolen slog fast allvarliga brister i den polska rättsordningen som hade orsakats av en rad reformer som undergrävde rättsstatsprincipen och satte hela det polska rättsväsendet i gungning. Polska staten gavs ett år, till november 2024, att åtgärda problemen samtidigt som ett femtiotal mål vilandeförklarades i avvaktan på dessa åtgärder. Under året som följde har dessutom omkring 700 avgöranden inte kommunicerats till polska staten i avvaktan på en inhemsk lösning.*

Nu har polska staten getts ytterligare ett år, till november 2025, för att komma till rätta med sitt rättsväsende och hitta sätt att gottgöra de som inte fått en rättvis rättegång i den inhemska rättsordningen.

*Ett annat exempel är avgörandet *Cannavacciuolo m.fl. mot Italien* (dom 30.01.2025) där Europadomstolen gav den italienska staten två år på sig att komma till rätta med allvarliga problem, kopplade till organiserad brottslighet, med föreningar från sopor. Sophantering har under lång tid förorenat grundvatten*

* Utgiven med bidrag från Institutet för Rättsvetenskaplig Forskning.

Översikten omfattar perioden från november 2024 till januari 2025. Närmast föregående översikt var införd i ERT 2024 s. 761 ff. De fullständiga texterna till de domar som kort refereras kan sökas på Europadomstolens hemsida <http://hudoc.echr.coe.int>. En dom från en kammare vinner laga kraft enligt artikel 44.2 i konventionen, dvs. om parterna förklarar att målet inte kommer hänskjutas till stora kammaren, om hänskjutande inte begärs inom tre månader, eller när panelen avslagit begäran om hänskjutande. Ett beslut om avvisning av ett mål eller en dom från en kommitté kan inte hänskjutas till stora kammaren. Följande förkortade benämningar används i rättsfallsöversikten: Konventionen = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europadomstolen = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

** Anna Rogalska Hedlund är jur. kand. och specialiserad på fri- och rättighetsjuridik.

och boende har drabbats av cancer som följd. I avvaktan på Italiens åtgärder är liknande mål som rör nästan 5 000 personer vilandeförklarade.

1. LAVORGNA MOT ITALIEN (DOM 07.11.2024)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) – bältesläggning i över en vecka

Inom ramen för psykiatrisk tvångsvård hölls klaganden fast i bälte i åtta dagar samtidigt som han medicinerades med lugnande medel. Europadomstolen bedömde att den italienska staten inte hade kunnat förklara varför så långa perioder av bältesläggning hade varit nödvändiga. Staten hade inte bemött klagandens påstående att behandlingen hade varit preventiv snarare än en sista lösning. Europadomstolen fann att det rörde sig om en kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen.

2. ASSOCIATED NEWSPAPERS LIMITED MOT FÖRENADE KUNGARIKET (DOM 12.11.2024)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – överdrivet att behöva betala motpartens "success fee" i rättegångskostnader

Klaganden, som var ett tidningsförlag, hade förlorat två förtalsmål. I det ena hade en libysk affärsman pekats ut som terrorist och i det andra hade en psykolog kopplats till en stor och välkänd utredning av sexuellt utnyttjande av barn. Förlaget ålades också att betala motpartens rättegångskostnader som omfattade en tilläggsförsäkring och motpartens advokaters så kallade *success fee* (ett system där motpartens ombud fick ersättning om de vann målet) som uppgick till betydande belopp.

Europadomstolen konstaterade att det ursprungliga syftet med *success fees* var att möjliggöra för en så bred publik som möjligt att få tillgång till juridiska tjänster, särskilt om de annars inte hade haft råd att anlita en jurist. I förevarande fall fann dock Europadomstolen att de höga arvodena var oproportionerliga i förhållande till detta syfte och det innebar därför ett oproportionerligt ingrepp för klaganden att behöva betala dessa betydande belopp. Europadomstolen fann därför att det förelåg en kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen i det avseendet. Däremot var det inte orimligt att klaganden fick betala den tilläggsförsäkring som skyddade mot risken att stå motpartens rättegångskostnader. I det avseendet förelåg därför ingen kränkning av yttrandefriheten.

Se även *Giesbert m.fl. mot Frankrike* (dom 05.12.2024) där Europadomstolen inte fann någon kränkning av yttrandefriheten i ett fall där fyra journalister hade fällts för förtal.

3. FERRERO QUINTANA MOT SPANIEN (DOM 26.11.2024)

Fråga om det generella förbudet mot diskriminering (artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 12 till konventionen) – minimiålder för rekrytering av poliser

Klaganden hade placerats som nr 49 av 60 efter olika uttagningsprov för att bli polis. Han rekryterades dock inte eftersom han var över 35 år vilket var den maximala åldern tillåten för att bli polis av lägsta graden.

Europadomstolen godtog att åldersdiskrimineringen syftade till att säkra och upprätthålla en funktionell kapacitet av poliskåren och fann att det inte rörde sig om en kränkning av det generella förbudet mot diskriminering enligt artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 12 till konventionen. Domstolen noterade vidare att åldersgränsen senare hade höjts till 38 år.

4. SOUROULLAS KAY OCH ZANNETTOS MOT CYPERN (DOM 26.11.2024)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – kronvittnesmål var inte avgörande bevisning

Klagandena hade fällts för penningtvätt och utpressning. Ett nyckelvittne hade varit en fastighetsentreprenör och ägare av Larnacas fotbollslag som hade getts immunitet i utbyte mot sitt vittnesmål. Europadomstolen bedömde dock att de fällande domarna inte hade grundats uteslutande på detta vittnesmål utan det hade funnits annan bevisning och att de inhemska domstolarna hade hanterat vittnesmålet med försiktighet. Det förelåg därför ingen kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen.

Se även *Miron mot Rumänien* (05.11.2024) och *Vasile Pruteanu m.fl. mot Rumänien* (dom 14.01.2025) som rörde liknande bedömningar, där Europadomstolen inte heller fann någon kränkning.

5. M.S.D. MOT RUMÄNIEN (DOM 03.12.2024)

*Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen)
– bristande skydd mot hämndporr*

Efter att klagandens förhållande med pojkvännen tog slut när hon var 18 år gammal lade den före detta pojkvännen upp intima bilder på henne på eskort-hemsidor och skickade bilderna till hennes familj och vänner. Trots att hon anmälde till myndigheterna utreddes inte potentiella brott som istället så småningom preskriberades.

Europadomstolen fann att det saknades ett effektivt juridiskt ramverk som skyddade klagande från våld och övertramp på internet. Myndigheternas saktfärdighet bidrog vidare till en ”reviktisering” av klaganden. Det förelåg därför en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Se däremot *Alexandru Pătrașcu mot Rumänien* (dom 07.01.2025) där det utgjorde en kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen att straffa klaganden för kritiska uttalande i en uppmärksammas debatt om operan i Bukarest.

6. ESPÍRITO SANTO SILVA SALGADO MOT PORTUGAL (DOM 03.12.2024)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) och rätt att betraktas som oskyldig (artikel 6.2 i konventionen) – exponering av ordförande i konkursdrabbad bank

Klaganden var ordförande i en av Portugals viktigaste privata banker. Bankens upplösning ledde till stor uppmärksamhet i media och klaganden dömdes så småningom till att betala administrativa böter på totalt fyra miljoner euro.

Europadomstolen konstaterade att den administrativa processen mot klaganden hade initierats av den portugisiska riksbanken och därefter prövats av oberoende domstolar i flera instanser. Det förelåg därför ingen kränkning av rätten till en oberoende och opartisk rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen. Vidare hade de uttalanden som gjorts om banken och klaganden inte i förväg utpekats som skyldiga. Det förelåg därför inte heller någon kränkning av rätten att betraktas som oskyldig enligt Artikel 6.2 i konventionen.

Se även *Jóhannes Baldursson och Birkir Kristinsson mot Island* (dom 21.01.2025) som rörde liknande frågor där de bristfälliga domskälen utgjorde en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen men de resterande frågorna inte ansågs utgöra någon kränkning.

Jfr även *Kezerashvili mot Georgien* (dom 05.12.2024) där en tidigare riksåklagares medverkan i den dömande sitsen förvisso störde domstolen objektiva opartiskhet i strid med artikel 6, men där den fällande domen i den tilltalades frånvaro likväl inte utgjorde en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen.

7. SVRTAN MOT KROATIEN (DOM 03.12.2024)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen) – ansvar för dödsskjutning med illegalt vapen

Klagandenas tolvåriga son dödades 2003 när han cyklade förbi en mans hus där mannen stod och sköt mot sin före detta sväger. Mannen var innan dödsskjutningen misstänkt för innehav av olagliga vapen, något som förekom i stor omfattning som en följd av kriget på Balkan, och hans alkoholmissbruk och våldsamma beteende var känt. Hans hus hade undersökts några veckor före incidenten men polisen hade bara letat i 30 minuter. Vare sig mannen eller grannar hade hörts och ingen vidare utredning hade gjorts, trots tips om att han förvarade vapen på vinden. Europadomstolen konstaterade att myndigheterna inte hade gjort allt i sin makt för att tillförsäkra allmänhetens och, i förlängningen, klagandens sons säkerhet. Domstolen fann en kränkning av statens positiva förpliktelser enligt rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen.

8. EL AROUD OCH SOUGHIR MOT BELGIEN (DOM 05.12.2024)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – upphävt medborgarskap efter terrorbrott

De två klagandena hade dubbelt medborgarskap, belgiskt medborgarskap och marockanskt respektive tunisiskt medborgarskap. De hade bott i Belgien sedan barnsben. Båda fälldes för att ha lett en terrororganisation och hade avtjänat fleråriga fängelsestraff för detta. Några år senare berövades de sina belgiska medborgarskap.

Europadomstolen konstaterade att båda klagandena hade dubbla medborgarskap och riskerade därför inte att bli statslösa. Domstolen betonade vidare att staterna har en vid bedömningsmarginal när det gäller beviljande, avsärande och fråntagandet av medborgarskap. En förutsättning är dock att besluten sker efter en rättssäker rättslig prövning. Så hade skett i klagandenas fall. Europadomstolen bedömde också att de fällande domarna mot klagandena visade att deras band till Belgien och belgiska värderingar hade haft liten betydelse för

deras personliga identitet. Det förelåg därför ingen kränkning av deras rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Jfr även *Al-Habeeb mot Danmark*, *Savuran mot Danmark*, *Sharafane mot Danmark* och *Winther mot Danmark* (samtliga domar från 12.11.2024) som rörde utvisning på grund av brott där Europadomstolen fann en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen i ett av fallen men inte i de resterande tre fallen.

9. RAMAJ MOT ALBANIEN (DOM 10.12.2024)

Fråga om skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – strukturella problem att återställa egendom som konfiskerades under kommunismen

Klaganden skulle genom dom 2004 få tillbaka egendom som togs i beslag under det kommunistiska styret i Albanien. Av olika skäl hade så inte skett, vilket Europadomstolen konstaterade var ett strukturellt problem som kränkte klagandens rätt till skydd för egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

Se även *Văleanu m.fl. mot Rumänien* (dom 07.01.2025) där Europadomstolen meddelade dom gällande rättvis gottgörelse för 30 likande mål mot Rumänien.

10. KUMARI MOT NEDERLÄNDERNA (BESLUT 10.12.2024)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – vuxna barn och syskon som grund för anhöriginvandring

Europadomstolen fann att klaganden, trots sin ålder och sviktande hälsa, inte hade visat särskilt beroende till sina barn i Holland. Det fanns inga skäl till att hon inte kunde få den vård hon behövde i sitt hemland Indien. Hennes klagomål avvisades som uppenbart ogrundat.

Se dock *Martinez Alvarado mot Nederländerna* (dom 10.12.2024) där Europadomstolen tvärtom fann en kränkning. I det fallet ville klagandens fyra systrar ta hand om sin bror, som var vuxen men på en åttaårings mentala nivå, i sitt hemland Holland efter att deras föräldrar hade gått bort i Peru.

11. ADAMČO MOT SLOVAKIEN (NR. 2) (DOM 12.12.2024)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – för hårda tag mot gängkriminella i fängelse

Klagandena var dömd till 23 års fängelse för allvarlig gängkriminalitet. Den hårda säkerheten kring honom omfattade bland annat över 1 000 noggranna kroppsvisiteringar och övervakning av hans korrespondens med hans advokat, utan att det visats övertygande säkerhetsrisker eller skäl att tro att klaganden missbrukade sin rätt att träffa sin advokat. Europadomstolen fann dock att detta utgjorde kränkningar av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 och rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Se även *Ribár mot Slovakien* (dom 12.12.2024) som också rörde en fånge dömd för gängrelaterad brottslighet där Europadomstolen inte fann att det rörde sig om en kränkning av artikel 3.

12. HASMIK KHACHATRYAN MOT ARMENIEN (DOM 12.12.2024)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) – bristande skydd mot våld i hemmet

Klaganden blev vid upprepade tillfällen misshandlad av sin make och trots att han fälldes för misshandel i domstol undslapp han straff och klaganden fick inget skydd mot upprepade hot och misshandel.

Europadomstolen fann att den inhemska lagstiftningen hade brustit i att ge klaganden ett adekvat skydd mot våld i hemmet, särskilt på grund av den amnesti som den straffade maken hade kunnat erhålla och för att det saknades en möjlighet för brottsoffret att få skadestånd från förövaren. Europadomstolen fann att det rörde sig om en kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen.

Se även *EM. m.fl. mot Ryssland* som rörde bristande skydd mot trafficking i strid med förbudet mot tvångsarbete enligt artikel 4 i förening med förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen.

13. GRANDE ORIENTE D'ITALIA MOT ITALIEN (DOM 19.12.2024)

*Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen)
– beslag vid maffiautredning*

Klaganden är en frimurarförening vars lokaler blev föremål för en husrannsakan där en stor mängd material togs i beslag, bland annat en lista med föreningens 6 000 medlemmar. Europadomstolen bedömde att det inte var tillfredsställande att maffiautredningar gjordes av en parlamentarisk kommission vars beslut inte kunde överprövas av en oberoende instans. Det hade dessutom saknats godtagbara skäl för så pass långtgående åtgärder. Husrannsakan hade således varken varit i enlighet med lag eller nödvändig i ett demokratiskt samhälle. Det förelåg därför en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Se även *Suren Antonyan mot Armenien* (dom 23.01.2025) som rörde brister i oberoendet av Armeniens juridiska råd.

14. A.R.E. MOT GREKLAND (DOM 07.01.2025)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen), förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) och rätten till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen) – ”pushback” till Turkiet

Klaganden var turkisk medborgare och hade dömts till drygt sex års fängelse för samröre med en terrororganisation/parallell statlig struktur. Hon försökte fly till Grekland för att söka asyl men frihetsberövades och skickades tillbaka.

Europadomstolen konstaterade att det fanns starka indikationer på att utläningar systematiskt frihetsberövades och skickades tillbaka utan någon prövning. Klaganden hade skickats tillbaka utan någon bedömning av om hon riskerade behandling i strid med förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling. Dessutom hade hon dessförinnan frihetsberövats utan stöd i lag och det saknades rättsmedel för henne att få sina rättigheter prövade. Europadomstolen fann att det rörde sig om kränkningar av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3, rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5 och rätten till effektiva rättsmedel enligt artikel 13 i konventionen.

Däremot fann Europadomstolen att klaganden inte hade visat att hon faktiskt riskerade behandling i strid med rätten till liv enligt artikel 2 och förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen vid själva utvisningen.

15. PETROVIĆ m.fl. MOT KROATIEN (DOM 14.01.2025)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – skyldighet att utreda bortrövade barn på 80- och 90-talen

Klagandena var tre mödrar som misstänkte att deras barn, som föddes mellan 1986 och 1994, inte hade blivit sjuka och dött utan hade rövats bort och sedan adopterats bort. Europadomstolen hänvisade till liknande mål mot Serbien och menade att Kroatien hade en kontinuerlig positiv förpliktelse att tillhandahålla en mekanism för att utreda dylika anklagelser och gottgöra drabbade föräldrar, något som saknades i Kroatien. Europadomstolen fastställde därför en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen och en skyldighet att vidta generella åtgärder enligt artikel 46 i konventionen för att tillhandahålla de efterfrågade mekanismerna.

16. IOANNIDES MOT CYPERN (DOM 16.01.2025)

Fråga om skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – ingen hyra för hus i buffertzonen

Klagandens hus i buffertzonen mellan södra och norra Cypern användes sedan 2001, med cypriotiska statens tillstånd, av fredsbevarande styrkor. Europadomstolen fann att det inte utgjorde en kränkning att klaganden inte kunde få tillgång till sitt hus eftersom den cypriotiska staten själv inte hade effektiv kontroll över buffertzonen. Däremot ansåg Europadomstolen att det utgjorde en kränkning att den cypriotiska staten hade tillåtit att fredsbevarande styrkor använde huset för boende utan att kompensera klaganden. I det avseendet förelåg det därför en kränkning av skyddet för egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

17. BODSON m.fl. MOT BELGIEN (DOM 16.01.2025)

Fråga om mötes- och föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen) – facklig strejk på motorväg

Klagandena var 16 fackligt anslutna som i samband med en generalstrejk blockerade en motorväg i fem timmar, med en 400 km lång trafikkö som resultat. De klagande dömdes till villkorliga fängelsestraff på mellan 15 dagar och en månad och böter på mellan 1 200 och 2 100 euro.

Europadomstolen betonade att klagandena inte hade dömts för att de hade strejkat eller för att de gett uttryck för sina åsikter utan för att de hade blockerat trafiken på ett sätt som gav upphov till en potentiellt farlig situation. Europa-

domstolen framhöll också att den inte utan reservationer kunde godta argumentet att strejkrätten även omfattade en rätt att blockera vägar eftersom det påverkade andra människors vardag och orsakade en farlig miljö för väganvändare. Det förelåg därför ingen kränkning av mötes- och föreningsfriheten enligt artikel 11 i konventionen.

Se även *Hellgren mot Finland* (dom 17.12.2024) där en postanställd fick löneavdrag för att ha vägrat utbilda inhyrd personal trots att hon agerat i linje med fackets hållning.

Jfr dock *Kotov mot Ryssland* (dom 26.11.2024) där straffandet av fredliga protester ansågs utgöra en kränkning av artiklarna 10, 11, 5 och 6 i konventionen samt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

18. A.C. MOT FRANKRIKE (DOM 16.01.2025)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen)
– *ensamkommande barn*

Klaganden kom från Guinea som ensamkommande barn. Han presumerades vara minderårig och togs om hand enligt fransk barnskyddslagstiftning. Grundat på den inledande medicinska åldersbestämningen bedömde myndigheterna att det inte längre förelåg en presumtion för att klaganden var minderårig och barnskyddslagstiftningen slutade tillämpas. Vid en senare domstolsprövning bedömdes klaganden vara minderårig.

Europadomstolen bedömde att det franska regelverket i princip tillhandahöll adekvata rättssäkerhetsgarantier för minderåriga, men i förevarande fall hade dessa lyfts innan åldersbedömningen var slutligt avgjord av domstol. Klaganden hade därför blivit berövad tillräckliga processuella rättssäkerhetsgarantier i strid med rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

19. H.W. MOT FRANKRIKE (DOM 23.01.2025)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen)
– *äktenskapliga förpliktelser*

Skälet till att klagandens skilsmässa hade beviljats var att hon inte haft sex med sin make och därmed inte uppfyllt sina äktenskapliga förpliktelser. Europadomstolen konstaterade att skilsmässan hade kunnat beviljas på andra grunder och existensen av en dylik äktenskaplig förpliktelse var oförenlig med sexuell frihet och kroppsligt självbestämmande. Europadomstolen fastställde därför en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

20. CANNAVACCIUOLO m.fl. MOT ITALIEN (DOM 30.01.2025)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen) – dumpning av sopor riskerade boendes liv

Klagandena var 41 italienare som bodde runt Neapel samt fem organisationer. Målet rörde allvarliga brister vid dumpning, lagring och förbränning av sopor på privat mark i ett område i närheten av Neapel där omkring 2,9 miljoner människor bor. Hanteringen sköttes ofta av grupper involverade i organiserad brottslighet och har lett till föroreningar av grundvattnet. Som en följd av detta har högre förekomst av cancer kunnat konstateras.

Europadomstolen, som avvisade klagomålen från organisationerna men prövade klagomålen från de enskilda, konstaterade att trots att italienska staten känt till problemet i många år hade inte tillräckliga åtgärder vidtagits för att bedöma problemet, för att förhindra att problemet fortlöper och för att informera den berörda allmänheten. Europadomstolen fann att det rörde sig om kränkning av rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen.

Europadomstolen beordrade även den italienska staten att vidta åtgärder för att hantera situationen inom två år, under vilka Europadomstolen vilandeförklarar de 36 mål som rör 4 700 klaganden i samma situation.

